

**HODNOCENÍ INTERNACIONALIZACE ČINNOSTÍ A AKADEMICKÉ OBCE
UNIVERZITY KARLOVY V LETECH 2004-2010**

HLAVNÍ VÝSLEDKY

Obsah

Úvod.....	3
Shrnutí.....	5
Obecná východiska.....	5
Věda, výzkum a další tvůrčí činnosti.....	7
Doktorské studium.....	8
Studium.....	9
Další vybrané aktivity v oblasti internacionalizace.....	12
Internationalizace akademické obce.....	13
Doporučení a závěry.....	15

HODNOCENÍ INTERNACIONALIZACE ČINNOSTÍ A AKADEMICKÉ OBCE UNIVERZITY KARLOVY V LETECH 2004-2010: HLAVNÍ VÝSLEDKY

Úvod

Podle zákona o vysokých školách je vysoká škola povinna *provádět pravidelně hodnocení svých činností a zveřejňovat jeho výsledky*.

Předkládaná zpráva se zabývá hodnocením období 2004-2010, které odpovídá období Dlouhodobého záměru Univerzity Karlovy 2004-2010 (DZ UK 2004-2010). Navazuje na *Vlastní hodnotící zprávu Univerzity Karlovy za období 2004-2008*. Tato hodnotící zpráva se zabývala nejdůležitějšími činnostmi Univerzity Karlovy zejména z pohledu celouniverzitního a nepokrývala celé období DZ UK 2004-2010. Proto vedení UK rozhodlo, aby na tuto hodnotící zprávu navázal soubor analyticko-hodnotících dokumentů, které se budou postupně podrobněji věnovat naplňování DZ UK 2004-2010 v hlavních oblastech činností UK – výzkumu, vzdělávání, třetí roli a internacionalizaci – a budou reflektovat především situaci na jednotlivých součástech UK. První z těchto studií, *Studie hodnocení činností Univerzity Karlovy v letech 2004-2010: Třetí role* (březen 2012) byla věnována tomu, jak Univerzita Karlova naplňuje své záměry v oblastech celoživotního vzdělávání, komercializace výzkumu a vývoje, zapojování do veřejného života. Do studie byla zahrnuta též část pojednávající o informačních a poradenských službách. Jako druhá je nyní předkládána studie zpracovávající téma **internacionalizace činností na Univerzitě Karlově**.

Předkládaná zpráva nezachycuje aktivity Univerzity Karlovy i jejích součástí v letech 2011 a 2012. Aktivity navazující na nově formulované priority Dlouhodobého záměru Univerzity Karlovy 2011-2015 mohou v některých oblastech výsledný obraz internacionalizace činností proměňovat. Syntetická hodnotící zpráva, která bude následovat po provedení hodnocení vzdělávací činnosti a vědy a výzkumu (2013), bude aktualizována na základě údajů dostupných v době svého vzniku a tam, kde bude dostatek podkladů, se pokusí tyto nové trendy zachytit.

Všechny zmíněné studie a hodnocení tvoří prvky **vznikajícího systému pravidelného komplexního vnitřního hodnocení kvality**. Součástí tohoto systému má být jak hodnocení pro účely akreditace, tak hodnocení formativní, které je **základem pro zlepšení kvality hodnocených oblastí**. Naplňování tohoto cíle si Univerzita Karlova stanovila ve svém dlouhodobém záměru na léta 2011-2015. K formativní části systému hodnocení se řadí jak obě výše uvedené studie, tak pravidelně organizované hodnocení kvality výuky studenty, hodnocení doktorského studia jeho absolventy a též předkládaná studie o internacionalizaci.

Ustavení systému vnitřního zabezpečování kvality nabývá v posledních několika letech na důležitosti i vzhledem k diskutovaným možným změnám zákona o vysokých školách, kdy má například být místo programové akreditace zavedena akreditace institucionální. Aby takovouto akreditaci vysoká škola mohla získat, musí mít vytvořen fungující systém vnitřního zabezpečování kvality. Kvalita a profilace vysokých škol doprovázená změnami v procesu akreditací tvoří jedno z páteřních témat v současnosti projednávané reformy systému vysokoškolského vzdělávání.¹

Vymezení hodnocené oblasti

Tato studie v souladu s jednou ze tří základních priorit DZ UK 2004-2010 pojímá internacionalizaci jako „významný rys nové vývojové etapy“, kdy dochází k internacionalizaci jak výzkumných tak vzdělávacích činností jako „základní podmínky rozvoje univerzity“. Pojem „internationalizace“ je zde chápán v širokém smyslu a propojený s většinou činností vysoké školy. Neomezuje se tudíž pouze na mezinárodní spolupráci a aktivity v oblasti mobility.

¹ Reformy v zajišťování kvality by měl podporovat Individuální projekt národní *Zajišťování a hodnocení kvality v systému terciárního vzdělávání*. Tento projekt vychází z modelů hodnocení kvality ISO a EFQM.

Od tohoto pojetí se odvíjí struktura celé studie, která postupuje od všeobecných východisek k internacionalizaci výzkumu, vzdělávání a akademické obce.

Datová základna

Hodnocení řady cílů, které Dlouhodobý záměr Univerzity Karlovy pro období let 2004-2010 stanovil, **předpokládá existenci široké a podložené, vnitřně dostatečně strukturované datové základny**. Podobně jako v případě zprávy o třetí roli, ani v případě této zprávy o internacionalizaci **tento předpoklad nebyl** v řadě případů **naplněn**. Toto obecné tvrzení platí pro jednotlivé oblasti v různé míře.

Ve vztahu k **vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti** spočívá hlavní problém v **nedostatečném množství srovnatelných informací**, které se nacházejí uvnitř Univerzity Karlovy (přehled mezinárodních projektů a spoluprací apod.); analýza se tak v řadě případů musí opřít o zdroje externí (například o mezinárodní bibliografické databáze či evropskou databázi CORDIS), jež však například nedokáží postihnout celé spektrum oborů Univerzity Karlovy.

Studium je oblast, která naopak **skýtá velké množství relativně spolehlivých informací**, když je oporou IS Studium (například uchazeči o studium, studenti a absolventi podle státní příslušnosti), resp. i ve výchozích podkladových dokumentech (studium v anglickém jazyce, společné studijní programy, co-tutelle).

Významnou součástí strategických cílů bylo v období let 2004-2010 **doktorské studium, dostupnost dat** pro zkoumání jejich naplňování je však **velmi malá**: například mobilita a její zaměření, zapojení studentek a studentů do vědeckých spoluprací se zahraničními partnery nejsou v hodnoceném období strukturovány podle stupňů studia.

Největší problémy, jež ve výsledku ve většině případů znemožňují hodnocení, se ve zkoumaném období **objevují u mobilit**, tj. v oblasti, která náleží k nejviditelnějším a nejčastěji používaným indikátorům internacionalizace vysokého školství. Kromě **chybějících podkladů** tato část datové základny například **obsahuje nekonzistence a postrádá dostatečně jemné, strukturované vnitřní členění** (například informace o mobilitě studentek a studentů doktorských studijních programů či o kvalitativním rozměru akademické mobility²). V důsledku tak **není možné odpovědět ani na některé základní otázky**, například jaký je v rámci studentské mobility poměr mezi programem Erasmus a ostatními mechanismy, jaký podíl absolventů v průběhu studia vycestoval do zahraničí, či kolik na Univerzitě Karlově každoročně působí hostujících profesorů.

² Za krok správným směrem lze považovat systém evidence mobility v rámci meziuniverzitních dohod spravovaný *Odborem pro zahraniční vztahy RUK*. Meziuniverzitní dohody však tvoří pouze malou část mobilit a dalších spoluprací, které na Univerzitě Karlově probíhají.

Shrnutí

Obecná východiska

Univerzita Karlova si v dlouhodobém záměru pro období let 2004 až 2010 jako globální cíl vytyčila **rozvoj a strategické budování moderní univerzity vstupující do mezinárodního vzdělávacího a výzkumného prostoru**. Významnou charakteristikou základních priorit Univerzity Karlovy byl důraz na *kvalitativní proměnu zahraniční spolupráce zejména s důrazem na její vazbu na vědu a výzkum*. Internacionalizace se měla stát *integrální součástí rozvoje výzkumné i vzdělávací činnosti všech fakult a stát se základní podmínkou rozvoje všech hlavních činností univerzity*.

Ve vztahu k zapojení do mezinárodních programů a univerzitních sítí se vzhledem ke vstupu České republiky do Evropské unie stalo prioritou především *zapojení do programů EU* (Erasmus, Erasmus Mundus, ve vědě rámcové programy, vytváření společných center badatelského výzkumu apod.)

Univerzita si také stanovila za cíl vyhodnotit dosavadní smluvní spolupráci a navazovat kontakty *především s předními evropskými a světovými vysokými školami špičkovými v příslušných oborech a se světovými centry a významnými nevládními organizacemi, které se podílejí na podpoře vědy a výzkumu*. Za jedno z kritérií si stanovila umístění partnerské univerzity *na předních místech celosvětových žebříčků*. Pro akademické pracovníky měl být vytvořen *system motivace pro spolupráci s předními světovými univerzitami*.

Fakulty se ztotožnily s celouniverzitními prioritami, zejména si vzaly za své ty, které se týkaly vědecko-výzkumné spolupráce, výjezdů studentů magisterských a doktorských studijních programů, mobility akademických pracovníků a podpory zahraničních přednášejících a hostujících profesorů. **Internationalizace byla chápána jako integrální součást rozvoje výzkumné i vzdělávací činnosti všech fakult.**

PRIORITY A CÍLE JEDNOTLIVÝCH FAKULT ZAŘAZENÉ DO STRATEGICKÝCH DOKUMENTŮ 2004-2010						
SOUČÁST	projekty vědecko-výzkumné spolupráce	společné vědecké konference nebo publikace	výjezdy studentů magisterských a doktorských SP	dvojitý vedení diplomových a doktorských prací a/nebo společné programy (joint-degrees)	mobilita akademických pracovníků	podpora zahraničních přednášejících a hostujících profesorů
KTF			x			x
ETF	x	x	x		x	x
HTF	x	x	x	x	x	x
PF	x	x	x		x	x
1. LF	x		x		x	x
2. LF	x		x		x	
3. LF	x		x		x	
LFP	x		x	x	x	x
LFHK	x	x	x	x	x	x
FaF	x	x	x	x	x	x
FF	x	x	x	x	x	x
PřF	x	x	x	x	x	
MFF	x	x	x	x	x	x
PedF	x		x	x	x	x
FSV	x		x	x	x	x
FTVS	x	x	x	x	x	
FHS	strategické dokumenty pro uvedené období nebyly k dispozici					

Přesnou míru naplnění uvedených cílů lze – vzhledem k míře obecnosti jejich formulací – určit pouze obtížně, na základě analýzy je však možné konstatovat, že:

Zahraniční vědecká spolupráce Univerzity Karlovy byla v souladu s jejím dlouhodobým záměrem orientovaná především na prostor Evropské unie, zejména pak na Německo, Francii, Spojené království či Itálii. Častými partnery Univerzity Karlovy však byly instituce z mimoevropských zemí, zejména ze Spojených států amerických, Japonska, Ruska nebo z Kanady.

Erasmus se stal nejmasovějším programem pro studentskou mobilitu na UK a zároveň napomáhal i akademické mobilitě. Počet smluvních partnerů ve sledovaném období plynule rostl, z 315 institucí v akademickém roce 2004/2005 na 531 v roce 2010/2011. Fakulty pro svou mobilitu nasmlouvaly zhruba 3 000 míst, z hlediska zemí byly nejčastějšími partnery univerzity z Německa, Francie, Španělska, Itálie a Velké Británie, z „nových“ členských zemí EU spolupracovala Univerzita Karlova nejčastěji s vysokými školami z Polska a Slovenska.

Mezi partnery (například v programech Evropské unie či v rámci publikační spolupráce) **Univerzity Karlovy náležela řada významných zahraničních vysokých škol.**

Mezinárodní spolupráci na jednotlivých fakultách se podařilo sice zmapovat pouze částečně, nicméně dostupné údaje napovídají, že byla velmi rozsáhlá a pro jejich aktivity zcela zásadní. Pro celou řadu fakult se stávaly důležitými partnery instituce (univerzity a profesní organizace nebo výzkumná centra/infrastruktury) nejen ze zemí Evropské unie, ale i mimo ni a mimo Evropu. Například lékařské fakulty nebo Fakulta farmaceutická přikládaly velký význam odborným stáží a profesně zaměřeným spolupracím, jejich důležití partneři byli v USA, u MFF nebo PŘF se pak stále více spoluprací realizovalo prostřednictvím „ad hoc“ vznikajících odborných partnerství a sítí.

Systém motivace akademických pracovníků pro spolupráci s „předními světovými univerzitami“ nebyl na celouniverzitní úrovni vytvořen, nicméně některé fakulty (např. 3. LF, FaF, MFF, LFP, FSV) zaměřily svoji pozornost na motivaci pro účast v 7. rámcovém programu EU nebo pro získávání prestižních grantů, např. ERC.

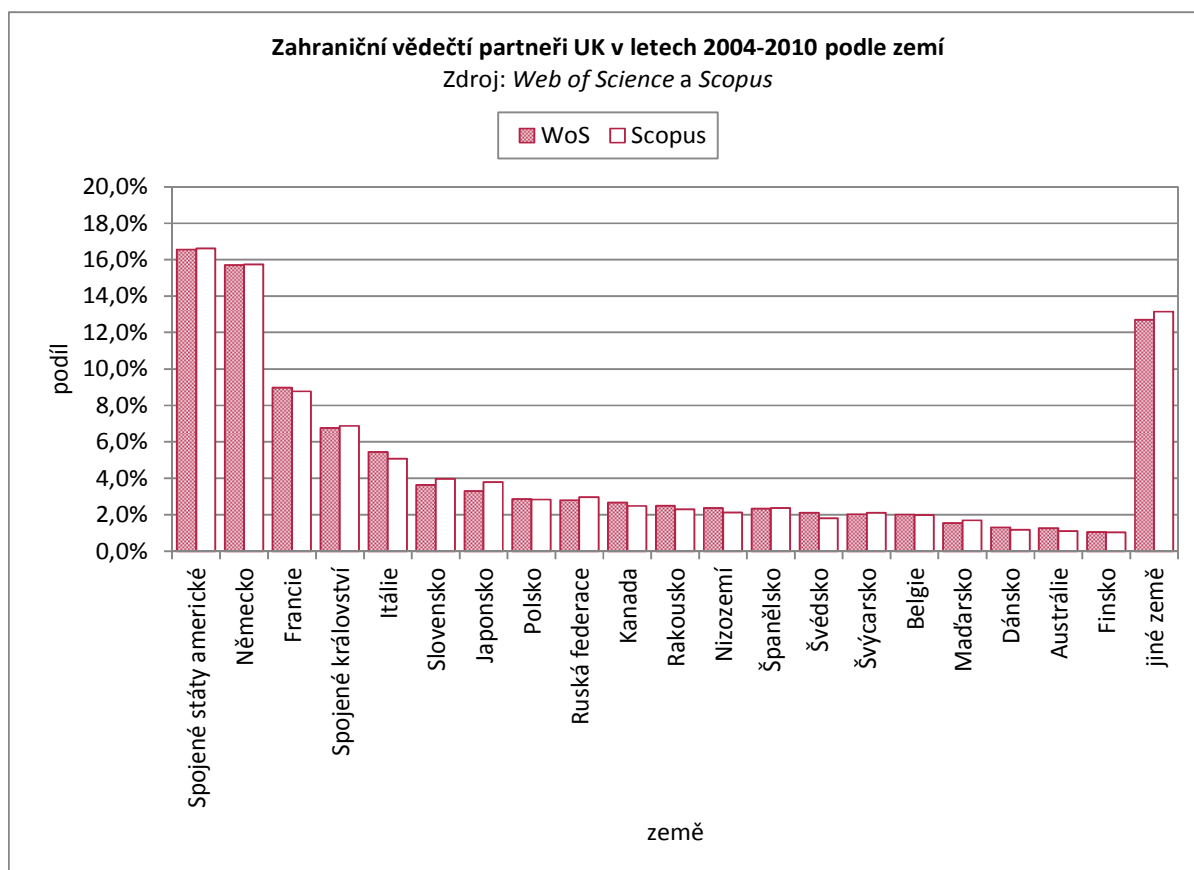
UK byla členem celé řady sítí a asociací s evropskou i globální působností. Materiály dostupné v době přípravy studie obsahovaly základní informační přehled. Ačkoliv není k dispozici zhodnocení působnosti či přínosů členství v mezinárodních organizacích a sítích, je možné usuzovat, že členství v těchto organizacích a sítích nabízela partnerství nad rámec bilaterálních styků a poskytovala srovnání UK se situací v jiných zemích a na partnerských univerzitách.

Posun k větší kvalitě nasmlouvaných aktivit bylo možné posuzovat pouze v některých oblastech. Univerzita i fakulty stanovily některé indikátory pouze velmi obecně (např. zaměření spolupráce především na společné projekty vědecko-výzkumné spolupráce a společné vědecké konference nebo publikace, styky umožňující jedno- až dvousemestrální pobyty studentů apod.), také informace obsažené ve výročních zprávách stanovené indikátory vždy plně nesledovaly. V důsledku toho, i když UK sbírala ve sledovaném období poměrně rozsáhlé soubory dat, nebyly k dispozici takové kvantitativní a kvalitativní údaje (a v takové struktuře), aby bylo možné kvalitu internacionalizace na UK – zejména v podobě kvalitativních výstupů – zevrubněji a přesněji hodnotit. K tomuto závěru dochází i VZČ UK za rok 2010, v níž se uvádí, že *"do budoucna je zapotřebí zajistit sjednocení údajů a výstupů pro hodnocení kvality internacionalizace na UK"* (VZČ 2010: 42). Lze konstatovat, že obdobná situace byla i na fakultách. Z dostupných údajů a informací je však zřejmé, že **všechny fakulty věnovaly této problematice významnou pozornost a dosáhly řady výsledků, o nichž pojednávají následující kapitoly.**

Věda, výzkum a další tvůrčí činnosti

Ve vztahu k vědecké, výzkumné a další tvůrčí činnosti si Univerzita Karlova jako **globální cíl** vytyčila **posílení a zkvalitnění její internacionalizace**, a to zejména prostřednictvím zapojení do mezinárodních programů financování vědecké práce, vytvářením společných center badatelského výzkumu či díky spolupráci s významnými zahraničními institucemi. Za kritéria dosažení uvedených cílů považovala vědecko-výzkumné spolupráce, společné publikace a mezinárodní konference. Uvedené priority našly, byť v různé míře konkrétnosti a intenzitě, odezvu ve strategických dokumentech jednotlivých součástí.

V souladu s dlouhodobým záměrem byla **zahraniční vědecká spolupráce Univerzity Karlovy v letech 2004 až 2010 orientovaná především na prostor Evropské unie**, zvláště pak na Německo, Francii, Spojené království či Itálii. Jejimi častými partnery však byly i instituce dalších zemí, zejména ze Spojených států amerických, Japonska, Ruska či Kanady. **Mezi její partnery**, ať již na formální (například meziuniverzitní dohody) či neformální (kupříkladu rámcové programy či publikační spolupráce) úrovni přitom **náležela řada významných zahraničních vysokých škol** a dalších institucí zabývajících se vědeckou, výzkumnou a další tvůrčí činností.

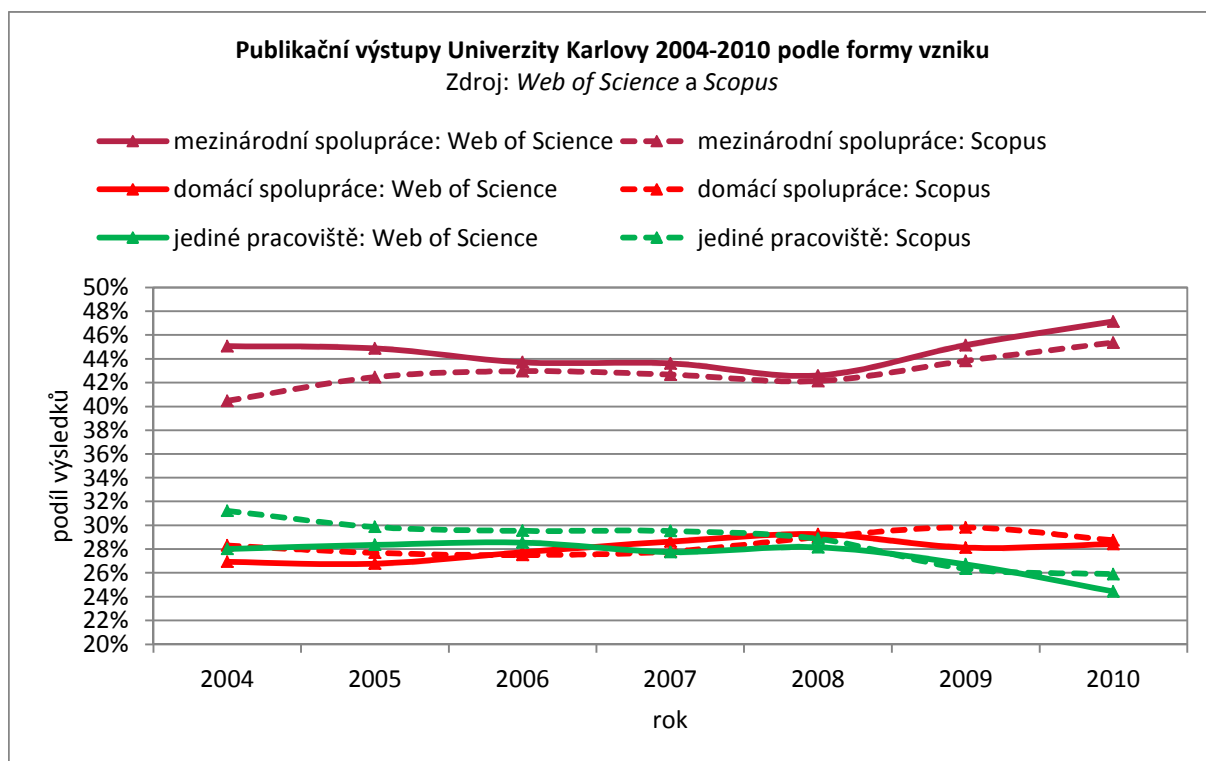

Mezinárodní spolupráce nabývala v této oblasti různých forem: sahala od neformální spolupráce, přes řešení společných výzkumných úkolů, až po vytváření společných center či zapojení do velkých infrastruktur, resp. úsilí o jejich vybudování uvnitř Univerzity Karlovy (Výzkumné a výukové centrum v Hradci Králové, Biomedicínské výzkumné centrum v Plzni, Biocentrum a Globcentrum či Biotechnologické a biomedicínské centrum).

V průběhu let 2004-2010 se Univerzitě Karlově podařilo zintenzivnit zapojení do **rámcových programů Evropské unie** (počet projektů celkem, počet současně řešených projektů, počet součástí, které participovaly alespoň na jednom projektu), **resp. mezinárodních programů financování vědecké práce obecně** (programy MŠMT a řada dalších zdrojů), a tím se ve vý-

sledku jednak dále etablovat v evropském výzkumném prostoru, jednak **zvýšit podíl prostředků na vědeckou činnost, které pocházejí ze zahraničních zdrojů** (v současné době tvoří okolo tří procent).

I při rostoucím počtu publikačních výstupů se přitom podíl těch, které vznikly v mezinárodní spolupráci, pohyboval na podobné, resp. mírně rostoucí úrovni (naopak klesalo zastoupení těch publikací, za nimiž stálo jediné pracoviště); v roce 2010 se podíl publikačních výstupů, které vznikly v rámci mezinárodní spolupráce, pohyboval (podle údajů z mezinárodních bibliografických databází *Scopus* a *Web of Science*) v rozmezí 45-47 procent.

Doktorské studium

Podpora doktorského studia a jeho zkvalitňování patří mezi priority DZ UK 2004-2010 a všech jeho aktualizací. Kvalitní doktorské studium však není možné bez mezinárodních zkušeností jak v jeho vzdělávací, tak výzkumné složce. Cíle týkající se internacionalizace doktorského studia se proto objevují v částech DZ UK 2004-2010 věnovaných vědě a výzkumu, studiu a zahraničním stykům.

Univerzita Karlova si v této oblasti stanovila, že bude podporovat *zapojení doktorandů do spolupráce se zahraničními odborníky*, s čímž souvisí cíle v oblasti *podpory zahraničních pobytů doktorandů a vytváření společných center spolupráce se zahraničními partnery*. DZ UK také požadoval, aby součástí přijímacího řízení bylo i „*naplánování stáže na zahraničním pracovišti*“.

Za perspektivní cestu ke zvýšení podílu mezinárodní vědecké spolupráce DZ UK pokládal „*vytváření společných center badatelského výzkumu a doktorských studií se zahraničními partnery*“. V souvislosti se zkvalitněním doktorských studijních programů pak byl uveden i úkol „*dosáhnout výrazně vyššího podílu uchazečů o studium na UK, kteří přicházejí z jiných – domácích i zahraničních – univerzit*“.

Nástroje pro podporu těchto cílů spatřovala UK zejména v *podpoře společných programů v doktorském studiu (joint-degrees)* a ve *dvojím vedení doktorských prací (co-tutelle)* a také v

úsilí, aby se ***mobilita doktorských studujících v rozsahu nejméně semestrálního pobytu na partnerském pracovišti*** stala povinnou součástí studia.

Fakulty ve svých DZ a ADZ tyto cíle přebíraly, soustřeďovaly se však zejména na mobilitu studentů doktorského studia (krátkodobé i dlouhodobé studijní i výzkumné pobyty) a zapojení doktorandů do mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a prezentace výsledků (mezinárodní doktorandské konference, semináře apod.).

Ani tuto oblast nebylo možné zhodnotit v její úplnosti, jednak proto, že k některým tématům se výroční zprávy UK ani jejích fakult (a další zdroje informací) nevyjadřují nebo obsahují informace spíše obecného charakteru, jednak proto, že struktura vykazovaných dat neumožňuje podrobnou a jednoznačnou analýzu. Týká se to například mobility v doktorském studiu – celouniverzitní data nejsou evidovaná v takové struktuře, aby umožnila rozlišovat studenty v mobilitních programech podle stupňů studia, data fakult a údaje z hodnocení doktorského studia se ve své podrobnosti a úplnosti liší podle jednotlivých fakult.

Podle dostupných informací z fakult absolvuje zahraniční stáže významná část doktorandů, avšak ve velmi rozdílné formě. Cíle UK, aby minimálně jeden semestr v zahraničí absolvovali všichni doktorandi, se však dosáhnout nepodařilo, ačkoliv některé fakulty se tomuto cíli přiblížily. V průběhu sledovaného období se tak ukázalo, že cíl, formulovaný v roce 2004, do jisté míry v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie a podpory mobility jako hnacího motoru Boloňského procesu, byl zřejmě příliš ambiciózní, navíc dle údajů z některých fakult pravděpodobně již zcela neodpovídá novým formám spolupráce mladých (budoucích) vědeckých pracovníků.

Je možné usuzovat, že dlouhodobé studijní pobyty v doktorském studiu nejsou dominantní formou mobility doktorandů a že fakulty využívají i jiných forem – krátkodobých pobytů, letních škol, aktivní účasti na zahraničních konferencích apod. Tyto formy podporují fakulty UK různými způsoby – pořádají mezinárodní doktorandské konference, aktivně podporují účast doktorandů na konferencích a letních školách v zahraničí apod.

Různorodé formy mobility, zejména pak krátkodobé studijní a badatelské výměnné pobyty doktorandů jsou pro Univerzitu Karlovu významné a pozitivně přispívají k vytváření mezinárodně orientovaného akademického prostředí. V tomto směru je možné konstatovat, že Univerzita Karlova cíle stanovené v souvislosti s internacionalizací doktorského studia postupně plní.

Ve sledovaném období také nedošlo k výraznému navýšení finančních prostředků investovaných státem do podpory mobility, ani nebyly výrazně navýšeny prostředky na doktorandská stipendia.

UK se také úspěšně daří rozšiřovat možnosti v oblasti dvojího vedení dizertačních prací (*co-tutelle*) – ve sledovaném období uzavřelo 13 fakult celkem 99 dohod se zahraničními univerzitami, na základě většiny z nich byly úspěšně obhájeny dizertační práce.

Na základě hodnocení internacionalizace v doktorském studiu lze konstatovat, že této oblasti jako významné složce kvality doktorského studia je na UK dlouhodobě věnována soustavná a soustředěná péče.

Studium

Jako indikátor *špičkové úrovně studia na univerzitě* byl mj. stanoven počet zahraničních studentů. Pro jejich nárůst bylo nezbytné mít dostatečnou nabídku kvalitních studijních programů akreditovaných v cizím jazyce. Dalším nástrojem a zároveň kritériem kvalitativního posunu bylo zavádění dvojího vedení diplomových a doktorských prací apod.

S internacionalizací studia a mobilit je nedílně spojena *problematika uznávání části nebo celého zahraničního vzdělání*. Stanoven byl jediný cíl, který se vztahuje k uznávání částí studia realizovaného studenty Univerzity Karlovy na zahraniční vysoké škole, a to *dokončení procesu vzájemného uznávání studijních povinností, které je pak předpokladem, že se tyto pobyty stanou integrální součástí studia, které nebude o tuto dobu prodlouženo*.

Fakulty ve svých DZ a ADZ výše uvedené cíle přebíraly, i když na ně podle svého zaměření a svých potřeb kladly větší či menší důraz.

Cíl týkající se dvojího vedení diplomových a doktorských prací se v průběhu hodnoceného období omezil na doktorské práce, naopak vytváření společných studijních programů (*joint-degrees*) probíhalo především v oblasti navazujících magisterských programů.

Ve sledovaném období **vzrostl počet zahraničních studentů** a jejich podíl na celkovém počtu studentů Univerzity Karlovy dosáhl necelých 14%. Výrazný podíl však tvořili studenti ze Slovenska, které vzhledem k dlouholeté existenci společného státu, kulturní tradici i absenci jazykové bariéry není možné považovat za typické zahraniční studenty. Na celkovém počtu zahraničních studentů se také výrazně podílejí studující v programech v českém jazyce ze zemí bývalého Sovětského svazu, zejména z Ruské federace nebo z Ukrajiny.

Počet studentů-samoplátců, tj. těch, kteří studují v programech v cizím jazyce, vzrostl ve sledovaném období na trojnásobek a činil v roce 2010 přes 30 % všech zahraničních studentů. **Převážná většina z nich studovala v magisterských programech na lékařských fakultách**, příklady dobré praxe v tomto směru představovala i FaF nebo FSV a FTVS. Cílem nebylo pouze navyšování počtu studentů v cizojazyčných programech, ale zejména jejich **připravenost na náročné studium na Univerzitě Karlově a na ni navazující úspěšné studijní výsledky**.

POČTY CIZINCŮ STUDUJÍCÍCH NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ				
rok	počet studujících cizinců celkem	% z celkového počtu studentů UK	studující v cizím jazyce	% z celkového počtu cizinců
2004	4 985	11,5	736	14,8
2005	5 561	12,1	1069	19,2
2006	6 079	12,7	1354	22,2
2007	6 410	13,1	1533	23,9
2008	6 697	13,0	1928	28,8
2009	7 093	13,4	2169	30,6
2010	7 327	13,6	2304	31,4

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

Počet studijních programů akreditovaných v cizím jazyce vzrostl a překročil polovinu všech akreditovaných studijních programů na Univerzitě Karlově. **Počet uskutečňovaných programů v cizím jazyce byl však podstatně nižší**, zejména pokud se jednalo o doktorské programy.

AKREDITOVANÉ A USKUTEČŇOVANÉ STUDIJNÍ PROGRAMY V CIZÍM JAZYCE								
rok	akreditované				uskutečňované			
	Bc.	Mgr.	NMgr.	Ph.D.	Bc.	Mgr.	NMgr.	Ph.D.
2004					1	13	3	7
2005					1	14	2	10
2006	16	30	20	83	4	14	3	13
2007	17	30	24	89	5	7	6	19
2008	16	30	27	97	4	6	6	19

2009	17	28	28	158	5	5	7	19
2010	17	19	28	200	3	6	7	19

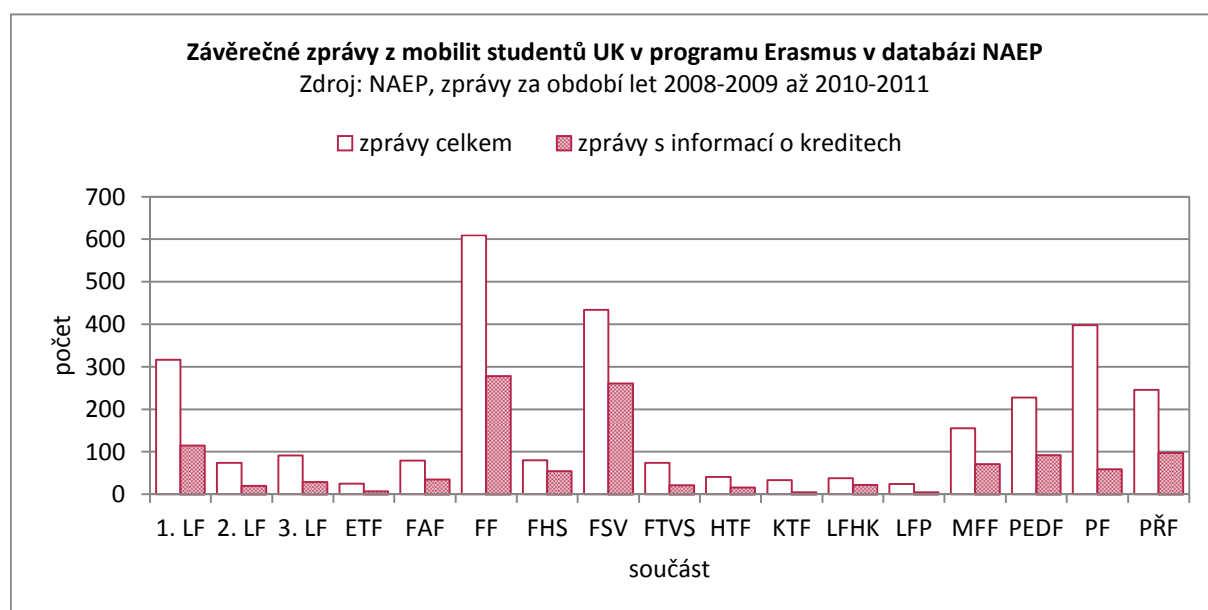
Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

Šesti fakultám se podařilo realizovat osm studijních programů uskutečňovaných společně se zahraničními vysokými školami (*joint-degree*).

Dalším aspektem internacionalizaci v oblasti studia jsou cizojazyčné předměty, významné nejen pro rozvoj odborných jazykových znalostí a dovedností studentů UK, ale také pro zahraniční studenty přicházející na UK. Většina materiálů dostupných v době přípravy této zprávy se o této problematice explicitně nezmiňuje, nicméně údaje evidované ve Studijním informačním systému pro akademický rok 2012/2013 ukazují, že na většině fakult jsou v akreditovaných studijních programech předměty v cizích jazycích standardní součástí studijní nabídky.

Na Univerzitě Karlově probíhá dvojí „typ“ **uznávání studia realizovaného v zahraničí**:

- Uznávání částí studia realizovaného studenty Univerzity Karlovy na zahraniční vysoké škole;
- Uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání (celé kvalifikace) podle §§ 89 a 90 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů.

V prvním případě je praxe zcela decentralizována, uznávání probíhá na jednotlivých fakultách, ve druhém případě vydává rektor UK, na základě stanoviska získaného z věcně příslušných fakult, na které se žadatelé přímo obracují, rozhodnutí (resp. osvědčení) o uznání zahraničního vzdělání, „*pokud neexistují podstatné rozdíly*“³.

K uznávání **částí studia** realizovaného v zahraničí chyběla ve sledovaném období (a stále chybí) na Univerzitě Karlově centrální databáze/evidence. Určitá data byla získána z evidence zpráv studentů, kteří se vrátili ze zahraniční stáže realizované v rámci programu Erasmus⁴. I když pou-

³ Ustanovení Úmluvy č. 165 RE /UNESCO, o uznávání kvalifikací ve vysokém školství v evropském regionu; tzv. Lisabonské úmluvy o uznávání.

⁴ Obrázek výše ukazuje, jak vypadala situace na jednotlivých fakultách: kolik bylo odevzdáno zpráv a v kolika z nich studenti uvedli počty získaných a uznaných kreditů. Tyto zprávy eviduje od roku 2008/2009 v elektronické podobě *Národní agentura evropských programů* při Domě zahraničních služeb

ze na tomto základě nebylo možné provést serióznější vyhodnocení, výsledky analýzy naznačily, že přes řadu příkladů dobré praxe zřejmě **nebylo studium realizované v rámci programu Erasmus na celé řadě fakult uznáváno.**

Uznávání **uceleného zahraničního vysokoškolského vzdělání se postupně na UK začíná standardizovat.** Narůstá však počet žádostí o uznání, a to kvůli zpřísnění postupu správních orgánů při prodloužení pracovního pobytu, kdy potřebuje žadatel doklad (rozhodnutí) o uznání studia, zatímco do roku 2012 postačoval úředně ověřený překlad diplomu.

UZNÁVÁNÍ ZAHRANIČNÍHO VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁNÍ		
rok	počet žádostí	podíl neuznaných
2004	300	17 %
2005	350	16 %
2006	370	16 %
2007	385	17 %
2008	433	18 %
2009	502	28 %
2010	610	26 %
2011	744	24 %

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zprávy o činnosti*

Nejvíce podávaných žádostí je v lékařských oborech a v oborech společenských věd a učitelství.⁵

Další vybrané aktivity v oblasti internacionalizace

V oblasti internacionalizace probíhaly na UK i další aktivity, u nichž DZ a ADZ UK většinou nestanovily explicitně formulované cíle. Jednalo se o přijímání zahraničních hostů – osobností z oblasti vědecko-pedagogické, kulturní i politické. Členové vedení Univerzity Karlovy přijali každoročně několik desítek významných osobností ze zahraničních univerzit, diplomatické pracovníky ze zemí po celém světě, zástupce významných zahraničních organizací a sítí i představitele cizích států a vlád.

Další významnou součástí aktivit UK v oblasti mezinárodních vztahů byla udělování čestných doktorátů. Tyto aktivity byly významné nejen pro prezentaci Univerzity Karlovy v zahraničí, ale také pro domácí kontext a prestiž univerzity obecně. Počet udělených ocenění – jak odpovídá jejich prestižnímu charakteru – nebyl příliš vysoký, pohyboval mezi pěti a deseti ročně. Čestné doktoráty byly – až na výjimky – udělovány významným vědeckým osobnostem za jejich přínos k rozvoji různých vědních oborů.

Součástí mezinárodních aktivit univerzity byla také jejich prezentace veřejnosti, ať již se jednalo o odborné publikum, uchazeče o studium v cizích jazycích nebo širokou veřejnost v obecnějším smyslu. Univerzita si proto ve svém dlouhodobém záměru stanovila obecný cíl **lepší prezentace vlastních akcí, témat a výsledků činnosti – včetně prezentace v zahraničí, včetně efektivnějšího šíření informací o zahraničních stážích prostřednictvím Informačně poradenského centra UK (IPC UK).** Univerzita vytvořila anglickou verzi svých webových stránek. Webové stránky IPC UK navíc nabízely ke stažení několik každoročně aktualizovaných publikací v angličtině, týkajících se zejména možností studia v cizích jazycích na Univerzitě Karlově. IPC UK také shromažďovalo, aktualizovalo a poskytovalo informace o možnostech stáží a studijních pobytů v zahraničí domácím studentům a zahraničním studentům zprostředkovávalo nabídku

MŠMT (NAEP). Pouze menší část studentů (40%) uvedla, kolik získali v zahraničí ECTS kreditů a kolik jim bylo následně uznáno.

⁵ K říjnu 2012 *Studijní odbor RUK* evidoval již více než 950 žádostí (za celý rok 2011 „pouze“ 744), z toho bylo kladně vyřízeno 339, zamítnuto více než 500. V 66 případech se žadatel odvolal.

studia na Univerzitě Karlově. Univerzita Karlova poskytovala též informace prostřednictvím veletrhů, každoročně aktualizovaných publikací, tematických seminářů i poradny pro zahraniční studenty. UK také připravila reprezentativní publikaci o svých aktivitách.

Zastoupení aktivit v této oblasti mělo na každé fakultě odlišný charakter – to bylo dáno jednak zaměřením na různé vědní oblasti a disciplíny, jednak povahou spolupráce s dalšími institucemi a v neposlední řadě i velikostí fakulty z hlediska počtu vyučujících a studujících. Některé fakulty (zejména lékařské a FaF) se výrazně zaměřily na propagaci cizojazyčného studia v zahraničí, jiné na prezentaci dalších aktivit mezinárodního charakteru. Většina fakult také zlepšila a aktualizovala obsah svých webových stránek v anglickém jazyce.

Další součástí mezinárodních aktivit také pro fakulty Univerzity Karlovy představovalo členství v mezinárodních sítích a odborných i profesních organizacích. Informace o této oblasti mezinárodní spolupráce na jednotlivých fakultách se lišily, bylo však možné konstatovat, že představovaly výraznou součást mezinárodní spolupráce téměř všech fakult UK.

Internacionalizace akademické obce

DZ UK (2004-2010) charakterizoval mobilitu studentů i akademických pracovníků jako významný nástroj internacionalizace činností Univerzity Karlovy. Na základě zjištění týkajícího se pomalého růstu mobility studentů a stagnace mobility akademických pracovníků stanovil DZ UK v období 2004-2010 jako prioritu *rozvoj a rychlejší růst mobilit*. Mobilita jako jedna z priorit internacionalizace se objevovala také ve všech ADZ.

Pro oblast mobility studujících DZ UK stanovil obecný základní cíl, podle něhož chce Univerzita „**učinit ze zahraniční mobility studentů samozřejmou součástí jejich studia.**“ Tento cíl pak byl konkretizován v několika dílčích cílech – rozvoj mobility v *magisterských a doktorských studijních programech, přičemž optimální podíl studentů v magisterských programech, kteří část svého studia absolvují v zahraničí, je 10 %*. Zásadním nástrojem pro to, aby se mobilita stala integrální součástí studia, bylo dokončení procesu vzájemného uznávání studijních povinností (tomuto cíli se věnuje část 4. Studium výše).

Podpůrnou roli měl hrát také **Fond mobility** zřízený na podporu různých forem mobility studujících i akademických pracovníků.

Univerzita Karlova ve svém DZ zdůraznila, že spolupráce v oblasti mobilit musí být založena na **reciprocitě**. V oblasti mobility akademických a vědeckých pracovníků se pak UK hodlala zaměřit na dlouhodobější výjezdy akademických pracovníků UK i na přijímání odborníků ze zahraničí (tzv. hostující profesory).

Obecný cíl zvyšování mobility studentů i akademických pracovníků se objevil v DZ a ADZ všech fakult. Některé fakulty se podle svého zaměření při tom orientovaly i na specifické zdroje a formy její podpory. Fakultní strategické dokumenty obsahovaly také cíle v oblasti podpory mobility akademických a vědeckých pracovníků.

Hodnocení plnění celouniverzitních cílů nebylo zcela bez obtíží, zejména proto, že údaje, které byly pro hodnocení k dispozici, nebyly evidovány ve zcela vyhovující struktuře.⁶

⁶ Např. podíly vyjíždějících studentů podle stupně programu bylo možno pouze odhadovat, a to jenom v programu Erasmus – v roce 2010 se jednalo o něco málo více než jedno procento studentů bakalářských programů, obdobně o něco málo více než tři procenta studentů magisterských (včetně navazujících) a necelé jedno procento studentů doktorských programů.

STUDENTSKÁ MOBILITA – PROGRAM ERASMUS SOCRATES/LLP – PŘÍJEZDY A VÝJEZDY NA UK							
rok	2004 2005	2005 2006	2006 2007	2007 2008	2008 2009	2009 2010	2010 2011
příjezdy	675	836	863	929	1045	1036	1110
výjezdy	951	958	1121	1144	1125	1085	1056
podíl vyjíždějících na počtu studentů	2,31%	2,22%	2,51%	2,51%	2,35%	2,22%	2,12%

Zdroj: Univerzita Karlova, *Výroční zpráva o činnosti 2011*

Zdaleka nejvyšší počty studentů vycestovali na zahraniční studijní pobyt v rámci programu Erasmus. Univerzita Karlova ve sledovaném období dále nabízela množství studijních pobytů na téměř sto dvaceti partnerských institucích v rámci meziuniverzitních dohod, zejména v Evropě, ale i v Jižní i Severní Americe nebo v Asii.

Z dostupných informací vyplývá, že Univerzitě Karlově se nepodařilo naplnit cíl, spočívající v **začlenění (zejména dlouhodobých) pobytů studentů v zahraničí jako automatické součásti studia**, zejména v **doktorském studiu** ani cíl **vyslat každý semestr do zahraničí 10 % studentů magisterského studia**.

Je možné se domnívat, že takto stanovené cíle (podobně jako cíl v oblasti doktorského studia učinit z dlouhodobých zahraničních pobytů povinnou součástí studia) se v průběhu sledovaného období ukázaly jako značně ambiciózní. Některé fakultní studie naznačují překážky a případné limity pro výjezdy studentů na zahraniční studijní či praktickou stáž v rámci jejich studia, neexistuje však žádná studie, která by je zmapovala a hlouběji analyzovala.

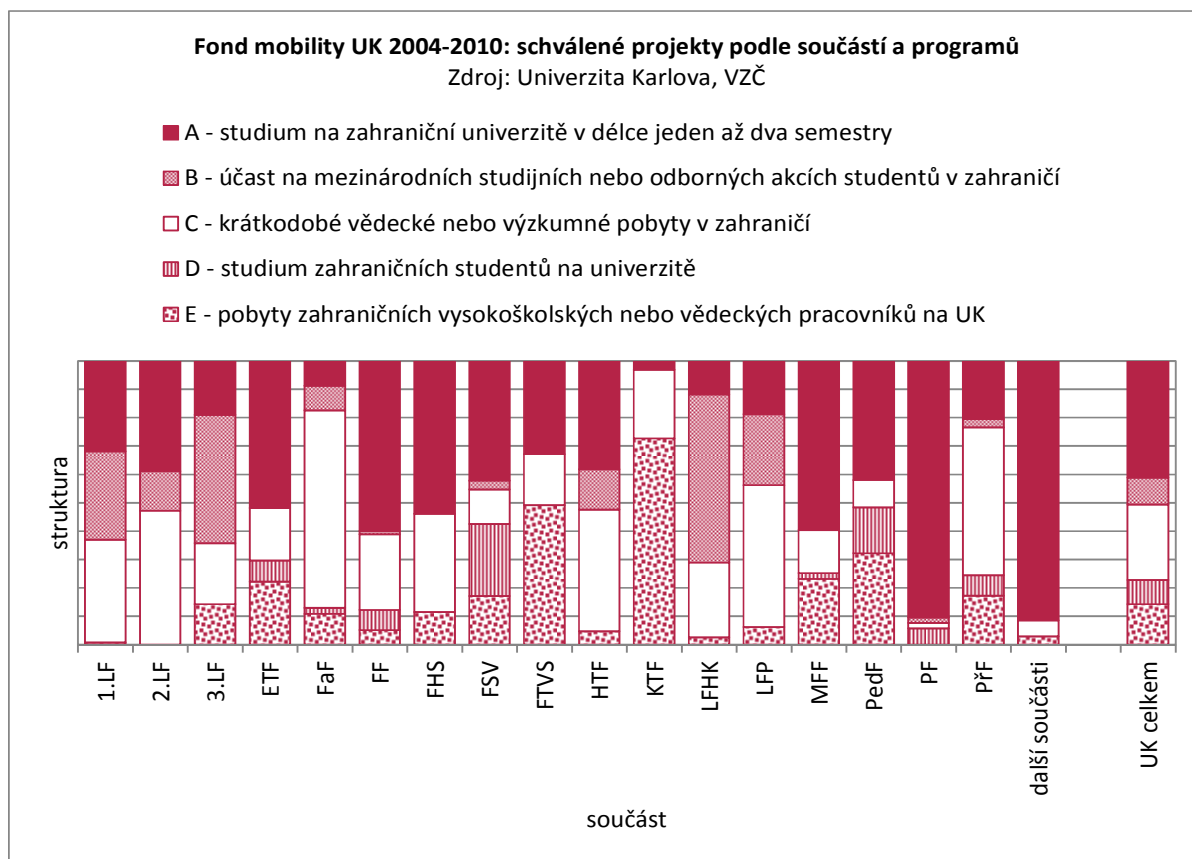
Tyto cíle zřejmě také nereflektovaly dostatečně předpoklad zvyšujícího se počtu studujících (mezi roky 2004 a 2010 vzrostl počet studentů UK o více než 20 %), ani předpokládaný vývoj zejména finančních prostředků investovaných do rozvoje mobility programů a dalších forem podpory mobility studujících, včetně jejich sociálních podmínek. Masifikace studia tak nebyla doprovázena masifikací studentské mobility. V průběhu sledovaného období však na většině fakult došlo ke zvýšení počtu vyjíždějících studentů a fakulty využívaly při zajišťování zahraničních pobytů svých studentů širokou škálu mobility programů. Z hlediska počtu zapojených studentů byl stále převládající program Erasmus, ovšem neplatilo to pro všechny fakulty – například lékařské fakulty a FaF intenzivně využívaly jiných forem podpory mobility, zejména stáží IFMSA a IPSF, obdobně i MFF nebo PŘF a FTVS.

Univerzitě Karlově se v zásadě dařilo naplňovat cíl, spočívající v reciprocitě zahraničních mobilit – tj. ve vyrovnaném počtu vyjíždějících a přijíždějících studentů. Situace na fakultách byla různá – na některých byla mobilita skutečně vyrovnaná, jinde počty přijíždějících studentů značně převyšovaly počty vysílaných, nebo naopak. **UK jako celek se však stává institucí atraktivní pro zahraniční studenty, přijíždějící v rámci různých mobility programů, mezinárodních dohod apod.**

Univerzita Karlova také úspěšně etablovala **Fond mobility** jako nástroj podpory zahraničních pobytů dlouhodobých i krátkodobých, účasti na zahraničních akcích i financování výzkumných i pedagogických pobytů významných akademických pracovníků ze zahraničí na UK. Fond mobility využívaly v různém zaměření a intenzitě všechny fakulty a pro některé představoval významný doplňkový nástroj financování mobility i dalších aktivit mezinárodní spolupráce, bez něhož by se některé významné aktivity nemohly uskutečnit (např. PedF).

V období let 2004-2010 nejvíce schválených projektů podporovalo výjezdy studentů (A) – 41%, dále výjezdy na krátkodobé vědecké a výzkumné pobyty (C) – 27% nebo na odborné akce stu-

dentů (konference, semináře, letní školy apod.) (B) – 14%. Výjezdy studentů byly podpořeny celkově 55% přijatých projektů Fondu mobility⁷.

Doporučení a závěry

Trendy analyzované v této hodnotící zprávě ukazují, že **hlavní činnosti na Univerzitě Karlově se internacionalizují** a jsou příslibem, že by se z této oblasti, pokud se jí budou univerzita i jednotlivé fakulty systematicky věnovat, mohla stát její silná stránka.

Internationalizace na Univerzitě Karlově se stala **průřezovým tématem, které se promítalo do všech jejích hlavních oblastí činnosti a do jejích jednotlivých fakult jako jedna z nutných podmínek dalšího rozvoje a zvyšování kvality všech jejích činností**. Tak ji pro další období 2011-2015 pojímá i Dlouhodobý záměr UK a dlouhodobé záměry jednotlivých fakult.

Pro cílenou podporu rozvoje internacionalizace vzdělávání, výzkumu či dalších činností UK je nezbytné sledovat a vyhodnocovat trendy a další vývoj v této oblasti. Je proto třeba ve spolupráci spolu se všemi fakultami stanovit, které indikátory budou charakterizovat Univerzitu Karlovu jako silnou výzkumnou a mezinárodně otevřenou instituci, a na tomto základě vyhodnotit a upravit současný sběr dat. Je také potřeba začít pracovat na zkvalitnění sběru dat (kvantitativních i kvalitativních) a v souladu s VZČ 2010 tak „zajistit sjednocení údajů a výstupů pro hodnocení kvality internacionalizace na UK“.

Výroční zpráva o činnosti by mohla zahrnovat **část, která by shrnula míru naplnění jednotlivých cílů a zachytila časové řady kvantitativních i kvalitativních údajů**, z nichž by mohly být odvozovány trendy rozvoje. Podobnou roli by mohlo plnit i hodnocení aktualizace dlouhodobé-

⁷ Nelze však určit, kolik studentů vycestovalo a v jakém stupni studia.

ho záměru ve formě, jak ho užívají FF nebo MFF. Výroční zpráva (nebo hodnocení aktualizace dlouhodobého záměru) by **vedle popisné části měla obsahovat i část analytickou**, která by kromě míry naplnění cílů uvedla důvody, proč některé z cílů aktualizace dlouhodobého záměru nebyly naplňovány/naplněny.

Součástí by mohla/měla být i kritická stanoviska, případně doporučení k překonání problémů, k limitování některých činností či k rozvíjení silných stránek – pak je ovšem nutné zvážit, do jaké míry mají být tyto dokumenty veřejné⁸. **Analytická část výroční zprávy (nebo hodnocení aktualizace dlouhodobého záměru) by současně byla každoročně připraveným podkladem k využití pro účely vnitřního i vnějšího hodnocení kvality.**

Další doporučení k jednotlivým hodnoceným oblastem:

(Všeobecná východiska)

- *Zmapovat, jaké formy, zaměření a jaká teritoria jsou pro fakulty v současné době v rámci mezinárodní spolupráce stěžejní, a následně vyhodnotit, jakou podporu je možno z centrální úrovně poskytnout, např. pro motivaci akademických pracovníků nebo studentů. Obdobně vyhodnotit členství Univerzity Karlovy v mezinárodních organizacích a v univerzitních sítích pro další působnost v těchto organizacích, zejména z hlediska jejich přínosů pro univerzitu jako celek, resp. jednotlivé součásti.*
- *Na základě diskuse s fakultami stanovit, jaké indikátory budou vhodné pro sledování naplňování současného DZ UK (2011-2015), jaká data je třeba sbírat a následně začít pracovat na zkvalitnění sběru těchto dat (kvantitativních i kvalitativních). V souladu s VZČ 2010 „zajistit sjednocení údajů a výstupů pro hodnocení kvality internacionalizace na UK“.*
- *Po diskusi s fakultami získávat význačné odborníky a vybírat vhodná témata k organizaci seminářů na centrální úrovni, které nabídnou zkušenosti a příklady dobré praxe pro získávání prestižních výzkumných mezinárodních grantů.*

(Doktorské studium)

- *Pravidelné hodnocení doktorandů doplnit o hodnocení absolventů doktorského studia, které by mělo obsahovat údaje o absolvovaných zahraničních stážích a případně důvody, proč stáž nebyla uskutečněna (podobně lze postupovat i u absolventů dalších stupňů, zejména magisterského studia). V DZ UK 2011-2015 sice již není explicitně formulován kvantitativní cíl pro mobilitu studentů doktorského studia, nicméně *mobilita absolventů doktorského, zejména její trendy by měly být dlouhodobě sledovány a vyhodnocovány. Pro zkvalitnění sbíraných údajů se doporučuje zkvalitnit sběr dat o zahraničních stážích absolvovaných během celého studia.**
- *Údaje o mobilitách studentů členit podle typu studia, aby bylo možné samostatně hodnotit doktorandy, resp. studenty magisterských a bakalářských programů;*
- *Univerzita Karlova by také měla provést *podrobnější analýzu mobility v doktorském studiu zaměřenou na překážky v mobilitě a jejich důvody a na současné formy této mobility, aby mohla navrhnout opatření k překonávání překážek i cílenou podporu nejvhodnějších forem mobility doktorandů.**

(Studium)

⁸ V praktickém využití systémů vlastních hodnocení je běžné, že jsou některé části jejich dokumentů neveřejné a slouží pouze příslušné instituci a jejímu vedení ke zdokonalování činností.

- Univerzita Karlova by měla s ohledem na demografický pokles a s ohledem na zvyšování kvality studia *systematicky vytvářet podmínky pro nárůst podílu zahraničních studentů na UK* (nejenom ze Slovenska) a usilovat o zvýšení počtu zahraničních zájemců o studium v oborech, kde je to vhodné. *Vždy by však mělo být cílem získávání talentovaných uchazečů. Za tím účelem je nezbytné pokračovat ve zlepšování nabídky studia v cizích jazycích, vytváření kvalitní prezentační strategie studijní nabídky a výběru studentů* (vyváženou co do investic a výsledků) na fakultách i celouniverzitně a *vytváření pobídkových nástrojů pro tuto činnost na fakultách* (např. odpovídající mzdovou politikou).
- *Další rozvoj programů v cizích jazycích by měl být součástí strategie Univerzity Karlovy zaměřené na talentované uchazeče.*
- *V oblasti uznávání částí studia realizovaného v zahraničí by měla Univerzita Karlova zmapovat situaci na jednotlivých fakultách a zahájit s nimi diskusi o sjednocení postupů a metodických přístupů.*
- *V oblasti uznávání zahraničního vysokoškolského vzdělání je potřeba pokračovat ve standardizaci procesů a metodické podpoře jednotlivých fakult Studijním odborem RUK, zejména se soustředit na problém „podstatných rozdílů“ ve smyslu Úmluvy č. 165 RE/UNESCO, o uznávání kvalifikací ve vysokém školství v evropském regionu, tzv. Lisabonské úmluvy o uznávání. Příkladem dobré praxe v tomto směru je probíhající standardizace posuzování rovnocennosti a podstatného rozdílu pěti lékařskými fakultami UK.*

(Internacionalizace akademické obce)

- Ačkoliv se Univerzitě Karlově nepodařilo naplnit ambiciózní cíl učinit zejména z dlouhodobých pobytů v zahraničí běžnou součástí studia, jsou zahraniční pobyty a různé formy zahraniční zkušenosti významným prvkem pro rozvoj různých dovedností (jazykových, komunikačních, kulturních, společenských apod.) studentů i pro zvyšování kvality studia jako takového. *Univerzita Karlova by proto měla pokračovat v rozvoji různých forem mobility (nejen dlouhodobých, ale i krátkodobých studijních pobytů, letních škol, účastí na konferencích, různých forem tzv. virtuální mobility apod.) a využívat k tomuto rozvoji existujících nástrojů.*
- *Vyhodnotit, jaká je role Fondu mobility, jakou úlohu plní na jednotlivých fakultách, zda i do budoucna podporuje priority UK, jak jej, bude-li třeba, modifikovat, případně jaký jiný nástroj v tomto směru zvolit.*
- *V návaznosti na zjištění celé řady fakult, které ukázaly důležité limity pro extenzivní rozvoj mobility, kterými jsou nejen finanční prostředky, ale i rodinné záležitosti studentů, souběžné zaměstnání a další problémy i v souladu s měnícími se vnějšími podmínkami (např. dokončení restrukturalizace studia nebo změny ve financování ze strany MŠMT) by bylo vhodné zpracovat studii, která by tyto překážky a limity zmapovala a hlouběji analyzovala.*
- *K tomu, aby bylo možné rozvoj v oblasti mobility hodnotit, je potřeba disponovat úplnými a srovnatelnými informacemi. Univerzita Karlova by proto měla vyhodnotit dosavadní způsoby sběru dat a výkaznictví nejen v oblasti studentské, ale i akademické mobility.*
- *V návaznosti na toto hodnocení by UK měla vytvořit a implementovat novou metodiku sběru dat. Ta by měla pokrývat různé formy mobility – v případě studentské mobility by pak měla sledovat spíše mobilitu studentů v průběhu celého studia, tj. evidovat počet a děl-*

ku zahraničním pobytů a dalších forem mobility absolventů. Za tímto účelem je potřeba zkvalitnit a systematizovat sběr dat.